

Wrocław, 2025-12-23

Dr hab. Agnieszka Mastalerz-Migas, prof. UMW
Katedra i Zakład Medycyny Rodzinnej
Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu
Ul. Syrokomli 1, 51-141 Wrocław
Agnieszka.mastalerz-migas@umw.edu.pl

**Recenzja rozprawy doktorskiej
lek. Dominiki Rykowskiej**

***Ocena postaw wobec szczepień przeciwko grypie i wiedzy o zapobieganiu zachorowaniom na
grypę wśród personelu medycznego UCK WUM w Warszawie***

Przedłożona do recenzji praca doktorska lek. Dominiki Rykowskiej pt.: *“Ocena postaw wobec szczepień przeciwko grypie i wiedzy o zapobieganiu zachorowaniom na gripę wśród personelu medycznego UCK WUM w Warszawie”* została przygotowana w Klinice Pediatrii z Oddziałem Obserwacyjnym Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego pod kierunkiem prof. dr hab. n. med. Ernesta Kuchara oraz dr n. med. Moniki Wanke-Rytt.

Wirusy grypy są jedną z najczęstszych przyczyn infekcji górnych i dolnych dróg oddechowych. Szacuje się, że globalnie na gripę choruje miliard osób rocznie, w tym 3 do 5 milionów przypadków to zachorowania ciężkie. Według badań Global Pandemic Mortality Project II – w latach 2002–2011 roczna liczba zgonów na świecie z powodu grypy sezonowej, wynosząca średnio 389 000, wahała się między 294 000 a 518 000 przypadków. Według danych Państwowego Zakładu Higieny w sezonie 2021/2022 w Polsce zgłoszono 3 888 294 podejrzenia lub rozpoznania grypy. Wśród pracowników ochrony zdrowia ryzyko zachorowania na gripę jest dwukrotnie wyższe niż w populacji ogólnej.

Zapobieganie szerzeniu się wirusów grypy pozostaje jednym z kluczowych wyzwań polityki zdrowotnej na całym świecie. Spośród dostępnych metod profilaktyki najskuteczniejszą formą ochrony przed zachorowaniem i jego powikłaniami są coroczne

szczepienia. Szczególnie rekomenduje się je osobom z grup zwiększonego ryzyka ciężkiego przebiegu grypy oraz ich bliskim i opiekunom, aby dodatkowo ograniczyć możliwość transmisji wirusa.

Światowa Organizacja Zdrowia zaleca szczepienia przeciwko grypie sezonowej w każdej grupie wiekowej, ze szczególnym uwzględnieniem: kobiet w ciąży, dzieci w wieku 6–23 miesięcy, osób starszych, przewlekle chorych oraz pracowników ochrony zdrowia.

W Polsce poziom wyszczepienia przeciwko grypie pozostaje niski zarówno w populacji ogólnej, jak i wśród pracowników ochrony zdrowia, co w sposób naturalny stało się dla lek. Dominiki Rykowskiej zachętą do podjęcia badań w tym zakresie.

Praca posiada układ typowy dla rozprawy doktorskiej i zawarta jest na 101 stronach podzielonych na następujące rozdziały: wstęp, cel pracy i metodyka, publikacje, podsumowanie i wnioski oraz piśmiennictwo wraz ze streszczeniem w języku polskim i angielskim. Całość poprzedzona jest wykazem stosowanych w pracy skrótów.

We „Wstępie” autorka omawia epidemiologię, przebieg i powikłania grypy. Szczegółowo analizuje szczepienia przeciwko grypie wskazując, rolę szczepień wśród personelu medycznego i pracowników szpitali, czynniki wpływające na stosunek personelu medycznego do szczepień, przedstawia statystykę zaszczepionych pracowników medycznych w krajach z wprowadzonym obowiązkiem szczepień przeciwko grypie. Omawia wyniki kampanii edukacyjnych i promocyjnych oraz akcji szczepień w miejscu pracy.

W kolejnym rozdziale „Cel pracy” autorka uzasadnia cel projektu badawczego mającego zobrazować: ocenę wiedzy pracowników szpitali na temat profilaktyki zachorowania na grypę, identyfikację czynników demograficznych związanych z większą gotowością do szczepienia przeciwko grypie wśród personelu szpitali, zbadanie stosunku personelu szpitali do interwencji mających na celu zachęcenie do szczepienia przeciwko grypie oraz identyfikacja interwencji promujących szczepienia, które z najwyższym prawdopodobieństwem zwiększyłyby gotowość do szczepienia wśród pracowników szpitali.

Projekt badawczy przeprowadzono w trzech szpitalach uniwersyteckich w sezonie 2020/2021. Zastosowano metodę PAPI (ang. *paper and pen interview*) – wśród 1223 pracowników medycznych i administracyjnych.

Lek. Dominika Rykowska oraz Monika Wanke-Rytt, zaplanowały i przeprowadziły akcje promocji szczepień w jednym z trzech szpitali objętych badaniem w sezonie 2020/2021.

Wyniki badania przedstawiono w zawartych w kolejnym rozdziale oryginalnych publikacjach:

- Sobierajski T, Rykowska D, Wanke-Rytt M, Kuchar E. Vaccine or Garlic–Is It a Choice? Awareness of Medical Personnel on Prevention of Influenza Infections. *Vaccines*. 2022 Dec 28;11(1):66.
- Rykowska D, Sobierajski T, Okarska-Napierała M, Wanke-Rytt M, Kuchar E. Influenza vaccination from the perspective of health care workers at university hospitals. *PLOS One*. 2023 Jul 21;18(7):e0288470.
- Rykowska D, Kuchar E. Zapobieganie grypie wśród pracowników polskich szpitali – przegląd opisowy [Influenza prevention among hospital employees in Poland – a narrative review]. *Med Pr*. 2025 Aug 19:207243.

W rozdziale “Podsumowanie i wnioski” autorka szczegółowo opisuje publikacje przedstawione w poprzednim rozdziale. Pierwszy artykuł, opublikowany w czasopiśmie *Vaccines*, koncentruje się na analizie wiedzy i przekonań pracowników ochrony zdrowia na temat metod zapobiegania grypie, w tym szczepień przeciwko grypie. Drugi artykuł, opublikowany w czasopiśmie *PLOS One*, przedstawia analizę postaw oraz motywacji pracowników ochrony zdrowia wobec szczepień przeciwko grypie. Trzeci artykuł, opublikowany w czasopiśmie *Medycyna Pracy*, stanowi uzupełnienie analiz zawartych w badaniach naukowych, w którym na podstawie przeglądu piśmiennictwa podjęto próbę zainicjowania dyskusji na temat przyczyn niskiej wyszczepialności przeciwko grypie wśród lekarzy w Polsce.

Lek. Dominika Rykowska stwierdza, iż niskie wskaźniki szczepień przeciwko grypie wśród pracowników ochrony zdrowia są związane z ograniczoną wiedzą na temat skuteczności szczepień oraz z wiarą w alternatywne, niesprawdzone metody prewencji. Zarówno lekarze, jak i pielęgniarki pełnią kluczową rolę w kształtowaniu postaw pacjentów wobec szczepień, dlatego konieczne jest zapewnienie im odpowiedniego wsparcia edukacyjnego. Kampanie informacyjne powinny być szczególnie skierowane do pielęgniarek, które w większym stopniu wykazują sceptycyzm wobec szczepień.

Jak wskazuje autorka, dostęp do darmowych szczepień w miejscu pracy oraz organizacja mobilnych punktów szczepień w odpowiednim okresie sezonu grypowego mogą przyczynić się do zwiększenia wskaźników wyszczepialności wśród pracowników służby zdrowia. Wprowadzenie programów szczepień, które eliminują bariery finansowe oraz logistyczne, może znacząco wpłynąć na poprawę sytuacji, szczególnie w grupach mniej skłonnych do przyjęcia szczepionki.

Piśmiennictwo, które przytacza w pracy autorka objęło 78 pozycji (w tym odnośniki do stron internetowych), uporządkowanych zgodnie z kolejnością ich cytowania w treści pracy.

Podsumowanie:

Podjęcie przez lek. Dominikę Rykowską badań będących podstawą przedstawianej rozprawy doktorskiej uważam za ważne zarówno z naukowego, jak też praktycznego punktu widzenia. Uzyskane dane ujawniające niski poziom wyszczepienia oraz różnice w postawach wobec szczepień zależne od wieku i płci wśród pracowników ochrony zdrowia, wskazują na konieczność systemowego wdrożenia skutecznych strategii zwiększających akceptację szczepień w tej grupie. Ponadto, zachęcają do wdrożenia kampanii edukacyjnych mających kluczową rolę w kształtowaniu postaw wobec szczepień. Pozytywną ocenę pracy uzasadnia poprawny sposób formułowania hipotez badawczych, zaplanowany proces analizy wyników z wykorzystaniem adekwatnych metod statystycznych oraz wykazana w dyskusji znajomość problematyki postaw wobec szczepień wśród personelu medycznego. Przedstawione wnioski mają znaczenie praktyczne i mogą stanowić punkt odniesienia dla dalszych analiz w tym obszarze.

Dlatego też, uwzględniając wszystkie powyżej przedstawione elementy oceny rozprawy na stopień doktora nauk medycznych lek. Dominiki Rykowskiej pt.: *„Ocena postaw wobec szczepień przeciwko grypie i wiedzy o zapobieganiu zachorowaniom na grypę wśród personelu medycznego UCK WUM w Warszawie”* stwierdzam, iż przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018r. poz. 1668 ze zm.)

W związku z powyższym mam zaszczyt wnieść do Wysokiej Rady Dyscypliny Nauk Medycznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego w Warszawie o dopuszczenie lek. Dominiki Rykowskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. Agnieszka Mastalerz-Migas, prof. UMW